

дистанціюватись від них і спостерігати за власним емоційним станом і реакціями на нього без суджень та оцінок. У процесі спостереження з'ясовується, які думки викликають гнів, смуток, образу, а які – радість і спокій.

Емоційний самоаналіз уможлиблює визначення власних емоцій ще до їх вербалізації. Психологи радять ставити собі прості запитання, на кшталт: Що я почуваю в даний момент? Про що я думаю? Як дихаю? Що викликало мої емоції? Наступні запитання спонукають до здійснення позитивних змін в емоційній сфері: Яка моя поведінка зараз буде ефективною? Я буду продовжувати робити, думати, почувати, дихати так само чи хочу щось змінити?

Саморефлексія, тобто узагальнення міркувань про себе, дозволяє вчитися на своїх помилках, використовувати у власній життєдіяльності досвід інших людей, виробити нові й ефективні стратегії поведінки. На основі саморефлексії формується самооцінка та емоційно-ціннісне ставлення до себе.

Важливість самопізнання для емоційного інтелекту вчителя початкової школи посилюється тим, що педагог повинен не тільки мати психологічні знання про себе, але й вміти здійснювати пізнання внутрішнього світу молодших школярів та інших учасників освітнього процесу. Педагог має регулювати власну діяльність і поведінку, основуючись на знаннях про себе і, разом з тим, керувати діяльністю учнів, аналізуючи їх поведінку та мислення.

Таким чином, емоційний інтелект вчителя початкової школи розпочинається з самопізнання. Воно прокладає шлях управлінню емоціями і почуттями. На основі знань про себе індивід обирає, чи піддатись йому емоціям чи опиратись, тобто робить вибір своєї поведінки.

Список використаних джерел

1. Барна І. Біологія. Довідник школяра та абітурієнта. Тернопіль : Підручники і посібники. 2021. 768 с. URL : <https://uahistory.co/gdz/biology-directory-schoolchildren-entrants-barna-2019/363.php> (Дата звернення: 5.10.2024)
2. Кириленко Т. Емоційна сфера особистості : вектори вивчення. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Психологія»*. 2018. Т. 1. № 8. С. 26 – 30.

Бібік Надія,
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України
Інститут педагогіки НАПН України,
(м. Київ, Україна)

УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: МЕТОДИЧНІ АКЦЕНТИ

Сутність педагогічного управління визначається як свідомий, цілеспрямований та планомірний вплив учителя на діяльність і поведінку школярів з метою засвоєння ними знань, умінь та навичок, виховання і розвитку [3, с. 144].

За формою організації розрізняють індивідуальне, групове та фронтальне керівництво з боку педагога. Вибір залежить від дидактичних цілей, складності завдань, вікових особливостей. Формами організації навчального процесу в початкових класах традиційно виступають різні типи уроків – вступний, урок формування компетентностей, урок рефлексії тощо; позаурочні форми роботи – гуртки, факультативи, екскурсії. Водночас, в умовах реформування шкільної освіти, все більшого поширення набувають інноваційні форми навчання – інтегровані, бінарні уроки, уроки-семінари, конференції, уроки взаємного навчання тощо.

У ході апробації засобів управління пізнавальною діяльністю учнів виявились ефективними методи активізації пізнавальної діяльності молодших школярів, серед них:

- проблемне навчання – створення проблемних ситуацій, формулювання пізнавальних завдань, які потребують аналізу, пошуку рішень, активної розумової діяльності;
- дослідницькі завдання – залучення школярів до виконання навчальних досліджень, спрямованих на набуття досвіду пізнання дійсності (спостереження, експерименти);
- дидактичні ігри, дискусія, виконання і презентація проєктів.

Як предмет управління, відзначається особливістю процес врахування вікових та індивідуальних можливостей учнів, що передбачає диференціацію навчальних завдань за рівнями складності; використання завдань, які відповідають віковим інтересам та пізнавальним потребам молодших школярів [1, с. 37].

Під час планування та організації самостійної роботи важливо враховувати темп навчання, а також рівень розвитку пізнавальних процесів, таких як увага, пам'ять і мислення, що дозволяє створити оптимальні умови для кожного учня, сприяючи їхньому всебічному розвитку та ефективному засвоєнню навчального матеріалу.

Таким чином, роль учителя як суб'єкта управління полягає у спрямуванні пізнавальної активності учнів на результат навчання і передбачає використання таких методичних засобів:

- постановка перед школярами пізнавальних завдань, які потребують інтелектуальних зусиль для свого розв'язування;
- систематичне мотивування учнів до навчання через демонстрацію його життєвої значущості, заохочення пізнавального інтересу;
- навчання прийомів розумової діяльності: знаходити інформацію, аналізувати, робити висновки, застосовувати знання на практиці;
- підбір цікавих форм подачі матеріалу (проекти, ігри, досліди), що спонукають дітей мислити [4, с. 304].

Отже, вчитель спрямовує активність школярів на отримання знань та умінь, набуття досвіду застосування їх в життєвих ситуаціях.

Доведено ефективність відбору і структурування навчального матеріалу для системи уроків за таким алгоритмом:

- учитель аналізує навчальну програму та зміст підручника за темою; визначає обсяг матеріалу, який необхідно вивчити;
- виділяє головні елементи змісту (поняття, закони, явища, процеси), навколо яких будуватиметься вивчення теми;
- структурує навчальний матеріал за логікою науки – від простіших елементів змісту до складніших, від відомих учням елементів до нових;
- поділяє матеріал на логічно завершені частини для вивчення на окремих уроках;
- враховує складність, обсяг і взаємозв'язки між елементами структурування;
- застосовує міжпредметні зв'язки та прикладне спрямування навчальних завдань;
- розробляє орієнтовну систему уроків з урахуванням їх типів, видів і форм організації навчання;
- передбачає необхідність застосування наочності – ілюстрацій, схем, таблиць, діаграм, моделей, аудіо- та відеоматеріалів тощо для полегшення розуміння складного матеріалу [2, с. 60].

З метою реалізації компетентнісного підходу необхідно на кожному уроці забезпечити набуття відповідних навчальних результатів через засвоєння нових понять, відпрацювання умінь, навичок і застосування їх на практиці; спланувати контроль та оцінювання досягнень учнів на кожному з етапів роботи за темою для відстеження динаміки навчального поступу учнів.

Список використаних джерел

1. Бондар, В. І. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі. Київ, 2020.

2. Онопрієнко, О., Бібик, Н., Мартиненко, В., Петрук, О., Вашуленко, О., Листопад, Н., Павлова, Т. Діагностика та механізм подолання втрат у навчанні молодших школярів. Київ, 2023.
3. Калініна, Л. М. Управління та громадянське самоврядування закладу загальної середньої освіти. *Енциклопедія освіти*. Київ, 2021.
4. Савченко, О. Я. Дидактика початкової освіти. Київ, 2013.

Бондаренко Анастасія,
Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький, Україна)

ВПЛИВ КОЛЬОРУ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дослідження кольоротерапії є надзвичайно актуальним у контексті сучасних педагогічних і медичних практик. Впровадження кольоротерапії у роботу з дітьми дошкільного віку сприяє не лише оздоровленню, але й гармонійному розвитку дітей, що є запорукою їх успішного майбутнього. Згідно з статистичними даними, в дошкільних закладах 85-97% дітей мають відхилення у здоров'ї та розвитку. Це вимагає впровадження нових, ефективних методів корекції та підтримки психоемоційного стану дітей.

Науковці О. Мергут та Ж. Страшнюк висвітлюють роль кольору у житті кожної людини. Його розглядають як знакову систему, що належить до символічної форми закріплення інформації, яка здатна суттєво впливати на її сприйняття дітьми, формувати пізнавальний інтерес через позитивні емоції.

Зарубіжні дослідники, такі як Д. Грінберг, Р. Наварро, В. Мартінес, Ш. Каннінгем, С. Макрей, М. Пікаріелло, Д. Піллемер, С. Юберо піднімають питання впливу кольору на осіб різних статей.

Мета статті полягає у дослідженні застосування елементів кольоротерапії під час освітнього процесу в ЗДО.

Кольоротерапія – це один з найбільш перспективних і надійних методів лікування та оздоровлення. Колір служить потужним стимулятором емоційного та інтелектуального розвитку дітей [1]. Колір впливає на психіку, адже люди навчилися його сприймати набагато раніше, ніж мову. Тим кольорам яким ми надаємо перевагу, а яких уникаємо, з якими кольорами асоціюємо певні почуття, емоції людей, ми можемо багато сказати про нас самих.

Кольоротерапія, також відома як хромотерапія, – це вид терапії, який використовує колір і світло для лікування певних психічних та фізичних